

Věc C-99/24 [Chmieka]ⁱ

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

7. února 2024

Předkládající soud:

Sąd Rejonowy w Koszalinie (Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

31. ledna 2024

Žalobkyně:

G. M. K.-Z. B. M.

Žalovaná:

S. O.

Sp. značka: [omissis]

USNESENÍ

Dne 31. ledna 2024

Okresní soud v Koszalin, I. občanskoprávní oddělení (Sąd Rejonowy w Koszalinie, I Wydział Cywilny, Polsko), v senátě složeném z: [omissis]

Po neveřejném jednání v Koszalin

ve věci žaloby podané G. M. K.-Z. B. M. v K.

proti žalované S. O.

o zaplacení finanční částky

rozhodl takto:

ⁱ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

- 1) podle článku [omissis] se řízení přerušuje,
- 2) Soudnímu dvoru Evropské unie se předkládá předběžná otázka ve znění přílohy, která je nedílnou součástí tohoto usnesení.

(soudce [omissis])

Předběžná otázka

Předkládající soud:

Okresní soud v Koszalin

v senátě složeném z: [omissis]

Spisová značka předkládajícího soudu [omissis]

Strany v původním řízení a jejich zástupci:

Žalobkyně: G. M. K.-Z. B. M. v K., zastoupena právním poradcem [omissis].

Žalovaná: S. O., zastoupena právním poradcem [omissis] a advokátem [omissis]

Znění předběžných otázek:

- 1) Je třeba článek 66 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech vykládat v tom smyslu, že „zahájením řízení“ se rozumí podání žaloby žalobcem v procesní věci nebo podání návrhu na přezkum této věci žalovaným po jejím pravomocném skončení,

a v závislosti na odpověď na výše uvedenou předběžnou otázku:

- 2) je třeba ustanovení kapitoly II nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech,

případně ustanovení kapitoly II nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech,

vykládat v tom smyslu, že osoba s bydlištěm na území jednoho členského státu může být žalována u soudu druhého členského státu o zaplacení náhrady za užívání nemovitosti, nacházející se v tomto druhém členském státě, bez smluvního základu?

Předmět sporu v původním řízení a podstatné skutkové okolnosti

- 1 G. M. K. podala dne 15. března 2013 u Okresního soudu v Koszalin žalobu proti T., S., M. a Sz. O. o zaplacení náhrady za užívání prostor obce, nacházejících se v Koszalin (Polsko), bez smluvního základu po ukončení nájemní smlouvy. Žalobkyně uvedla adresu bydliště všech žalovaných v Polsku. Ve věci byl vydán platební rozkaz, který si na adrese v Polsku vyzvedl jeden z žalovaných jménem všech ostatních. Proti platebnímu rozkazu nebyl podán odpor a platební rozkaz se stal pravomocným a vykonatelným.
- 2 Dopisem adresovaným soudu dne 7. července 2023 podala S. O. úspěšně odpor proti platebnímu rozkazu a žádala, aby věc byla znovu projednána a aby žaloba ze dne 15. března 2013 byla vůči ní zamítnuta. Žalovaná namítala nepřislušnost polského soudu a poukazovala na to, že od roku 2007 má výhradní bydliště v Nizozemském království a nikdy neuzavřela s obcí nájemní smlouvu na předmětné prostory.
- 3 Žalobkyně G. M. K. tvrdí, že mezi žalovanými existuje natolik silný právní vztah, že je žádoucí, aby věc byla projednána ve společném řízení. Všichni žalovaní jsou příbuzní a žili společně v prostorách žalobkyně. Nájemní smlouvu na tyto prostory uzavřela v roce 1994 výlučně T. O. (matka ostatních žalovaných). Nájemní smlouva byla T. O. vypovězena a v roce 2007 bylo rozhodnuto o vystěhování všech žalovaných z předmětných prostor.

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

- 4 Článek 18 odst. 1 zákona ze dne 21. června 2001 o ochraně práv nájemců, obecním bytovém fondu a o změně občanského zákoníku (ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego):

Osoby užívající prostory bez právního titulu jsou povinny platit měsíčně náhradu až do dne vyklizení prostor.

- 5 Článek 505 občanského soudního řádu (Kodeks postępowania cywilnego):

§ 1. Proti platebnímu rozkazu může žalovaný podat odpor.

§ 2. Platební rozkaz se ruší v části napadené odporem. Odpor pouze jednoho ze spolužalovaných ohledně téhož nároku a proti jednomu nebo některým z nároků, kterým bylo vyhověno, má za následek zrušení platebního rozkazu pouze ve vztahu k nim.

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

- 6 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech:

Článek 66 odst. 1. Toto nařízení se vztahuje pouze na řízení zahájená, na veřejné listiny formálně vyhotovené nebo registrované a na soudní smíry schválené či uzavřené ke dni 10. ledna 2015 nebo po něm.

Článek 5 odst. 1. Osoby, které mají bydliště v některém členském státě, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.

Článek 7. Osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována: [...]

- 3) *jedná-li se o žalobu na náhradu škody nebo žalobu o uvedení do původního stavu vyvolanou jednáním, které je trestným činem, u soudu, u něhož byla podána obžaloba, je-li tento soud podle práva pro něj závazného oprávněn rozhodovat o občanskoprávních nárocích;*

Článek 8. Osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být též žalována:

- 1) *je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý ze žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních;*

Článek 24. Bez ohledu na bydliště stran mají výlučnou příslušnost tyto soudy členského státu:

- 1) *pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí, soudy členského státu, v němž se nemovitost nachází.*

- 7 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech:

Článek 3 odst. 1. Osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.

Článek 5. Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována, [...]

- 3) *ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události;*

Článek 6. *Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována,*

- 1) *je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních;*

Článek 22. *Bez ohledu na bydliště mají výlučnou příslušnost:*

- 1) *pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí, soudy členského státu, na jehož území se nemovitost nachází.*

Nezbytnost výkladu práva Unie

- 8 V této fázi soudního řízení musí Okresní soud v Koszalin vyřešit námitku žalované S. O. týkající se nepřislušnosti polského soudu. Žalobkyně tvrdí, že polský soud příslušný je a že správný výklad právních předpisů má v tomto ohledu značný význam pro řadu případů týkajících se uspokojování bytových potřeb obyvatel obce. Bude-li námitka shledána důvodnou, soud žalobu obce ze dne 15. března 2013 zamítne a bude zde právní důvod pro zastavení exekuce vůči žalované.
- 9 Předmětem sporu je požadavek na zaplacení náhrady za užívání prostor obce, které se nacházejí v Koszalin (Polsko), žalovanou S. O. ve sporném období let 2011–2012. V té době žalovaná neměla k uvedeným prostorám žádný užívací titul. Žalovaná ve sporných prostorách dříve bydlela jako dítě se svou matkou, která uzavřela smlouvu o nájmu těchto prostor. Poté, co obec vypověděla nájemní smlouvu, nařídil polský soud vystěhování celé rodina žalované. Obec tvrdí, že rodina navzdory rozhodnutí o vystěhování prostory neopustila. Žalovaná S. O. naproti tomu uvádí, že se v roce 2007 trvale přestěhovala do Nizozemska. V dosavadním řízení bylo zjištěno, že v době podání žaloby žalobkyní dne 15. března 2013 a v době podání odporu žalované dne 7. července 2023 měla žalovaná S. O. bydliště v Nizozemském království.
- 10 Věc o zaplacení náhrady za užívání cizí nemovitosti je věcí občanskoprávní a spadá do oblasti působnosti:
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech a
 - nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.
- 11 Sporné zůstává především to, které z těchto nařízení je v daném případě použitelné vzhledem k jejich časové působnosti. V souladu s čl. 66 odst. 1

nařízení č. 1215/2012 Toto nařízení se vztahuje pouze na řízení zahájená [...] ke dni 10. ledna 2015 nebo po něm.

- 12 Vznikají pochybnosti o tom, zda se pojem „zahájení řízení“ má vztahovat k datu, kdy G. K. podala proti žalované žalobu na zaplacení finanční částky (15. března 2013), nebo k datu podání odporu žalované (7. července 2023) s návrhem na přezkum.
- 13 Následně je třeba v závislosti na odpovědi na první otázku, které z nařízení je v daném případě použitelné, analyzovat ustanovení o příslušnosti tohoto nařízení. Ustanovení obou nařízení jsou v tomto ohledu shodná.

Určení pravidel pro určení příslušnosti v uvedeném případě vyžaduje analýzu:

- 14 Zaprvé, čl. 7 bod 2 nařízení 1215/212 (resp. čl. 5 bod 3 nařízení 44/2001). Je třeba posoudit, zda neoprávněné obývání cizích prostor po ukončení nájemní smlouvy opravňující k užívání těchto prostor představuje delikt nebo jednání obdobné deliktu.

Podle polského práva – ve smyslu zákona o ochraně práv nájemců – není obývání cizích prostor bez právního titulu deliktem. V usnesení ze dne 7. prosince 2007 ve věci III CZP 121/07 Nejvyšší soud uvedl: „Učiněná zjištění neumožňují uplatnit odpovědnost uvedenou v čl. 18 odst. 1 až 3 zákona o ochraně práv nájemců jako deliktní odpovědnost. Upuštění od zavinění jako předpokladu odpovědnosti v těchto ustanoveních neumožňuje kvalifikovat skutečnosti zahrnuté do jejich hypotéz jako delikty ve smyslu článku 415 občanského zákoníku a jejich subsumce pod jiná ustanovení občanského zákoníku o deliktech nepřichází v úvahu. Rovněž není důvod se domnívat, že tato ustanovení sama o sobě definují delikt určitého druhu [...]“.

Mezitím Soudní dvůr v rozsudku ze dne 25. března 2021 ve věci C-307/19 rozhodl, že pojem „věci týkající se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti“ ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení č. 1215/2012 zahrnuje jakýkoliv návrh směřující k určení odpovědnosti žalovaného, který nesouvisí se „smlouvou nebo nároky ze smlouvy“ ve smyslu čl. 7 bodu 1 písm. a) tohoto nařízení, a to v tom smyslu, že není založen na právním závazku svobodně sjednaném mezi stranami (bod 83 a tam citovaná judikatura).

- 15 Zadruhé, čl. 8 bod 1 nařízení 1215/212 (resp. čl. 6 bod 1 nařízení 44/2001). Je třeba posoudit, zda je účelné společně projednat a rozhodnout žalobu na zaplacení takové náhrady proti všem členům rodiny, kteří dříve žili společně v daných prostorách – aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních. Současně – podle polského práva – jsou k úhradě povinny pouze osoby, které prostory skutečně obývají. Neexistují žádná ustanovení, která by stanovila solidární odpovědnost všech členů rodiny. Proto je možné vydat různá rozhodnutí ve vztahu ke každému členu rodiny v závislosti na tom, zda sporné prostory v období, na které se vztahuje nárok, skutečně obýval. Zdá se, že

to svědčí proti použitelnosti tohoto ustanovení jako důvodu příslušnosti v dané věci.

- 16 Za třetí, čl. 24 bod 1 nařízení 1215/212 (resp. čl. 22 bod 1 nařízení 44/2001). Je třeba posoudit, zda se v případě nároku na zaplacení náhrady za užívání cizích prostor bez právního titulu po ukončení nájemní smlouvy opravňující k užívání těchto prostor – jedná o „věcná práva k nemovitostem“ nebo o „nájem nemovitostí“. Zdá se, že takový výklad je třeba odmítnout ve světle rozsudku Soudního dvora ze dne 3. října 2013, C-386/12.
- 17 V případě, že se neuplatní žádné z výše uvedených ustanovení – v souladu s čl. 5 odst. 1 nařízení 1215/212 (resp. čl. 3 odst. 1 nařízení 44/2001), bude ve věci dána nepřislušnost, což odůvodňuje zamítnutí žaloby ze dne 15. března 2013.

(soudce [omissis])

PRACOVNÍ DOKUMENT